

Txaloak Euskaltzaindiari

Euskaltzaindiak erabaki txalogarri bat hartu berri du. Aspaldiko asmoa. Euskara zertan den jakin nahi du. Soziologiaren aldetik oraingo hau.

Agian,* Euskaltzaindiak bere historian egingo duen lanik ederrena, osoena izango da. Azterketa sozio-linguistikoa da. Ez, askok uste duten bezala, datu biltze eta konbinatze soila. Sakonago jo nahi du Euskaltzaindiak. Hizkuntzaren inguruko gorabeherak oro* aztertuko dira inkesta* horretan.

Aspaldiko asmoa delarik, oraingo honetan aurrera joango dela, gauza segura da. Lan Kide Aurrezkia,* finantziatzeko gertu* dago. Hau ere eskertzekoa da, bai baitakigu, euskal kulturaren asmoek porrot egin ohi dutela maiz,* ekonomiazko oinharrien faltaz.

Bi urtetako epea jartzen du Euskaltzaindiak. Lan hori egitea empresa profesional bati eskatuko dio; lehendik ere euskal lurretan ezaguna den talde profesional bati, pentsatzen dugu.

Erabaki ezin hobea da Euskaltzaindiaren hau. Errealitateari aurrez aurre begiratu behar diogu. Geure lana lainoetan eta utopietan ez baina lurrean oinharritu behar dugu. Eta, horretarako, non gabiltzan jakin behar da. Lan honen abantailik* ez tipienä izango da horixe.

Euskal erlijiosoak Herriaren bila

Abenduaren 26tik 28ra egin da Loiolan Euskal Erlijiosoen Hirugarren Batzarre Nagusia. Orain dela hiru bat urte sortu zen, euskal erlijioso batzuen artean, beren Herriarekiko jokatibidea eta eginkizuna elkarrekin aztertzeko asmoa. Ordutik, urtero, Eguberri aldian egin izan da Batzarre Nagusi bat. Aurtengo hirugarrena izan da.

Behin baino gehiagotan salatuak izan dira Euskal Herriko erlijiosoak, guztitara harturik, Euskal Herria ez dutela haintzakotzat* hartu eta. Erru* hau aitortu nahi izan dute, eta Herriari barkapena eskatuz hasi: «Barka diezagula Herriak orain arteko eginbeharra ez egina», lehen Batzarrearen bildumako* sarreran esaten denez.

Hiru sailetan egin dute aurten lana: Irakaskuntza (erlijiosoen ikastetxeak), etxebizitza (erlijiosoen biziera), eliz argitalpenak (erlijiosoen eginkizuna). Sail bakoitzak, egindako azterketaren fruitu bezala, Batzarre Nagusiaren eta Setien jaunaren aurrean aurkeztu zituen bere asmo eta erabakiak. Bai eta batzorde* bana eratu ere. Batzarre osoaren oneritzia izan duten asmo eta erabaki horik* aurrera eramaten eta betetzen saia dadin. Beste urteetan bezala, Euskal Herriko erlijiosoentzat eta nahi duen beste edonorentzat zabalduko da egun horietako lanaren emana.

Lehen aldiz aurten, gizonezkoak baino gehiago izan dira bildu diren emakumeak. Hirurogei ta hamar bat, guztitara. Hala ere, eta urte batetik bestera lagun berri ugari bildu baldin bada ere, oraindik ba dira, Euskal Herrian oso hedatuak* dabilzan kongregazioak eta oraindik egin zaizkien deiei erantzunik eman ez dutenak.

Hiru urte iragan eta gero, oraindik ez dute euskal erlijiosoen Batzarreak egitura* tinkorik lortu. Hala ere, ez dira urtero-

ko Batzarre Nagusi horik egitean gelditzen. Aurkezturiko asmoak eta harturiko erabakiak aurrera eramaten eta mamitzen, zenbait batzorde saiatu izan da. Baina benetako egiturazko erakunde* bat sortzeko garaia iritsi* dela uste dut.

Hirugarren Batzarre honetan, lehenean eta bigarrenean erabilitako zenbait gai eta erabakitako zenbait puntu berriz ere errepikaturik gelditu da. Eta, alde honetatik, monotoni itxura ere izan du Batzarreak.

Dena dela, aurtengo hiru sailek, orain arte erabilitako kezken eta gaien hiru hildo* edo bide nagusiak markatu dituzte: erlijiosoen bizitza Herri barnean, erlijiosoen eginkizuna irakaskuntza mailan, erlijiosoen argitalpen lana Elizaren mailan.

1. Etxebizitza. Euskal Herrian bizi direlako kontzientzia hartu nahi dute eta Euskal Herrian bizi diren erlijioso guztien artean hedatu. Aurtengo asmorik nagusia haxe izan da, hain zuzen ere: eskualdez* eskualde antolatuko dira erlijiosoen bilerak eta hitzaldiak, erlijiosoak eta herria gaitzat hartuz.

Kontzientziatu beharra ezezik,* erlijiosoen elkarteko bizitza herritartu nahia ere agertu da, komentuak euskal-girotuz eta euskal elkarte txiki bereziak sortuz.

Erakunde mailan, berriz, erlijiosoek Euskal Herri osoko Probintziak era ditzatela eskatu da behin eta berriro. Probintzialen beraien batasuna ere lortu behar da; honela, euskal erlijiosoen Batzarre hauek lortu ahal izango dute euskal erlijiosoen elkartea.

2. Irakaskuntza. Orain dela zenbait hilabete, erlijiosoen ikastetxeek ETArek deia jaso zuten, beren eskoletan astero hiru orduz gutienez euskara eman zezaten. Lehenagotik Loiolako Batzarreak dei hori egina zuen: euskarari buruz ezezik, euskal kulturari buruz ere bai. Zoritxarrez, oraindik beste mila dei eta «bestelakorik» beharrezkoa izango da agian,* Euskal Herri osoko erlijiosoen ikastetxeek eginkizun hori haintzakotzat har dezaten.

Eragozpen handienak ez datoz legearen aldetik, eta bai programazioaren aldetik eta irakasle ezaren aldetik. Horregatik, aurten, ikastetxe horietan euskara eta euskal kultura emateko programazioa aurkeztu da, eta guztien artean landuagotzea erabaki. Horretaz gainera, gizonezko eta emakumezko erlijiosoentzat ikastaroak antolatuko dira, euskal irakasleak prestatzeko.

3. Eliz argitalpenak. Eliz, liturgi eta pastoraltzako liburu oinharritzkoenen hutsunea nabari* da. Eta ez dago Euskal Elizan horretarako argitaldari bereziturik.* Horregatik, orain dela bi urte bezala, aurtengo Batzarrean ere zera eskatu da: erlijiozko gaietan dabilzan argitaldari eta aldizkariak, eliz argitalpenetarako Argitaldari berezitu bat bidera dezatela.

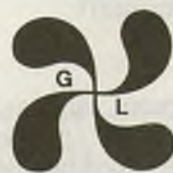
Alor* honetan, Euskaltzaindiaren batasun bidetik jotzea onhartu du Loiolako Batzarreak.

Euskal erlijiosoen batzarre horietara, joera guztietakorik bildu ohi da: erlijiosoen bizitzari, kristautasunari eta Elizari

GALERIA DEL LIBRO

José Angel de Zaballa

Liburudenda
Euskal liburuak

EUSKAL LIBURU AZOKA

EUSKARAZ EGITEN DA

Ercilla, 35 - Tel. 43 83 99 - B I L B O - 1 1

buruzko, ekonomiari eta gizarteari buruzko pentsakera diferentetako lagunak. Eta honek zehaztasuna eta bizitasuna moteldu ohi dio Erljiosoen Batzarreari. Hala ere, gogo, asmo eta helburu nagusi bat nabari da guztien artean: euskal erlijiosoen herritartu beharra.

Orixek esango lukeenez: «Jainkoaren bila» dabilen gizon-emakumea omen da erlijiosoa, ez, ordea, «Jainko bila». Baina, Jainkoaren bila zebilelarik, edo herririk gabekotzat hartu du askotan euskal erlijiosok bere burua, edo edozein herritakotzat. «Herri bila» ez, eta bai «Herriaren bila» dabilta orain euskal erlijiosok.

Hala ere, ba dago ametsetako Herriaren bila ibiltzeko arrisurik, eta ez den bezalako Euskal Herriaren bila, gaur egun ez baitugu Euskal Herri garbi hutsik, zatikatu eta nahasia baizik. Nahasketa eta zatiketa horretan, batasun eta integrazio bidetik behar lukete joan euskal erlijiosok Euskal Herriaren bila. Horregatik, datorren urterako, gure-herriratu diren kanpotiarren arazoa hartu beharko luketela uste dut, gai nagusi bezala. Etxebizitza sailekoek, irakaskuntza sailekoek eta argitalpen sailekoek aztertzeko gai egokia izan liteke.

**ipar
aldea**

«Urte berri, xede* berri»

Urte berriari lotu aitzin, batasun* anitzek* beren batzorde* nagusiak bildu dituzte. Kontuak eginez, behako* bat eman diete, bukatu den urtean erabiliak izan diren lanei.

Orotan* agertzen da, euskal kulturaren eta folkloreak ba dagoela asko bide irekirik, eta urtetik urtera aurreratzen dela nolabait Herriaren izatea, bizia eta nortasuna.

Ba da lanik nahikoa, eta, batzordeen esanen arabera,* langileak ere emendatuz* doaz. Ez da harrizkorik, azken urteotan euskal nortasunaren hazia eta grina* jende askorengan pizten ari dela ikustea, partikularzki gazteen baitan.* Ez du onik baizik gauza horrek. Alabaina,* biharko egunen lantzea ororen baitzepadako* lana da; eta zinez* ba dugu non lan egin, kinka txar honetan geure Herria itotzetik begiratzeko.*

Urte berriari buruz, beraz, xede berri batzuk hartu dituzte batasun zenbaitekin.

Donibane Lohitzuneko «Begiraleak» deitu* batasunak kultur lan bat egin nahi du, dantza sailean euskal folklorea miltzera* lehiatuz, eta kantu sailean Urteaga jaunak sortu* euskal musika eta hitzak hedatuz.*

Bestalde, aurren bere 40. urtemuga izanen duelarik, karia* horretara besta berezi batzuk* nahi ditu muntatu.

«Oldarra» batasunak, usaiako* lanez bestalde, hilabetero eginen du gau kantaldi bat, herriko kantari edo musika joleekin.

«Orai Bat» taldeak, aurren ere beti bezala, mintzaldiak egiten ditu hilabetearen behin, Euskal Herriari doakion gai bategin.

«Euskal Dantzariak» batasuneko batzordeak ere hartu ditu urte berrirako xede batzuk oso baliosak, hain segur gero aipatuko ditugunak.

Beste talde batzuek ere, partikularzki Herri barnekoek, usu*

aipatzen ez direnek, lan ona daramate, ixila baina beharrezkoa, bai Zuberoan, bai Nafarroa Beherean, bai Lapurdin.

«Fededunak» lanean

«Fededunak» batasuna 1969.ean sortu zen. Euskaldun kristau talde bat biltzen zuen.

Hauek euskal errealitate bat ikusten zuten, irudiz aiantzia zena, Elizako lan taldeetan inolaz ere aipa ezin zitekeena. Errealitate horrek hiru problema zeduzkan orduan, atsulutuki zulatu* behar zirenak: euskara irakastea, liturgia euskaraz, katixima euskaraz.

Geroztik «Fededunak» egin du lan, atera ditu liburuak, muntatu bilkura eta mintzaldiak, eta agerterazi ere beste problema batzuk.

Egungo, apailatu* duen lan berri bat aipatuko dugu: Baionan, 7 eta 8 urtetako haurrei katixima euskaraz irakastea. Hona zer agerterazi duen, lan horren arrazoinen emateko:

«Baionan ba da aitamarik asko, xede honek interesa litzakeenik. Baina aitortu behar dugu, deusek* egungo gizartean ez duela inor laguntzen, mintzaira zanpatuen alde obratzeko. Hiltzera doazen artelaren salbatzearen beharra jende gehienetan sartu da. Denok aigenez* konpreni, geure nortasuna hazten eta aberasten duen herriko mintzaira bizierazi behar dugula!»

GETIS batasunaren ikertzapen baliosa

GETIS batasunak agerterazi egin ditu, Aturri* eskualdean* jendeketaren* aldatzeaz egin duen ikertze baten irakaspenak.

- Aturri itzuliko lau departamenduek milioi bat eta erdi jende dadukate.
- Itzuli horretan, ba da ibilketa gaitza*: itsas hegiko* hiriek eta herri koxkorrek bereganatzen dute jendea, gero eta gehiago; barnea, aldiz, husten ari da.
- Sei urtez, 1962.etik 1968.era, 112.000 jende etorri da Frantziako eskualdeetarik. Hemendik, aldiz,* 106.000 jende partitu. Ipar Afrikatik kanpora igorrietarik* 31.000 etorri dira, eta beste atzerrietarik 34.000. Beraz, sei urtetan, 5%ez emendatu* da jendeketa, delako itzulian.
- Pyrénées-Atlantiques gure departamendura kanpotik datozenetarik, 23% Parisetik heldu zaizkigu. Beste iturri batzuetarik ere ba dator jendea: Bordeletik*, Hautes-Pyrénées eta Haute-Garonne departamenduetarik.
- Aldatze joko honek ondorio zenbait dekartzat. Hala nola:
 - Jendeketa gero eta zaharrago. Sei urtez, 15-24 urtetakoen sailean, 8.000 jende guttiago. Hirurogei ta bost urtez goitiko sailean, aldiz, 4.100 gehiago.
 - Gizonen portzentaia gero eta haundiago. Sei urtez, kanpotirretarik 53% gizonak dira. Ber* denboran hemendik joan direnetarik 53% emakumeak dira.
 - Lanerako jendea ttipituz doa. Kanpotirretarik 65% zaharrak edo haurrak dira.
 - Hirietako jendea doi* bat burgesten ari da.

Ikertze honen irakaspenak ezin baliosagoak dira, biharko Euskal Herria sortu nahi duten guztientzat. Aitzinamenduaren* planteatzeko baldintza beharrezkoa, egungo egoeraren analisisa baita. Ikertze honek hori egin du, eta arras* ongi gainera.

Ikasle gazteen aldizkari berria

Ikasle gazteen aldizkaria edo agerkaria dugu «Batasuna». Eta, izenak dioen bezala, haien artean batasunaren lokarri eta ararteko* nahi du izan. Hirugarren zenbakia da, orain aipatzen dugun hau. Ba du denbora, argitaratua dela. Baina, hala ere, oraino salgai aurkituko duzu, irakurle, Baionako «Zabal» liburategian.

Bi mintzaireretan idatzia da. Gaiak ikasleen artean erabiltzen

direnak dira, esan* nahi baita, orotarik.* Hala ere, ororen ar-
tetik, euskal arazoa da gehienik aipatua eta eztabaidatua.

Euskararen idazkera edo ortografiari buruz, hauxe esan nahi
genieke agerkari horren kudeatzaileei*: «Euskararen batasuna
gehiago kontutan har zazue hurrengo zenbakian, oraingoan
baino».

Aturri-Baskonia

Horra nola bataiatua izan den, joan den hazilaren* azkenal-
dian, Biarritzeko Kasinoan egin diren bilkuren* mintza eta
aztergaia.

Aturri hitzak erdarazko Adour izeneko hibaia adierazten du.
Eta hitz honen barnean sartzen dituzte, bizibide eta kultur
mailetan batasun gehiegirik ez duten eskualde hauk: Ipar Eus-
kal Herria, Biarno* eta Landesetako hegoaldea. Nahiz, egia
esan, lehenagoko denboretan lurralde horik* oro eta gehiago
euskaldunak ziren.

Baskonia hitza, berriz, mugaz bestaldeko euskal probintzien
izendatzeko hartu dute. Hala ere, gure historian hitz honekin
izendatua izan zen, 602-1052 bitartean, iparraldeko euskaldunen
lurraldea, Bidasoatik Garonaraino (Tolosa eta Bordeleraino)
hedatzen* zena.

Biarnes ekonomilari batzuek, gure historiaren berri ez ja-
kinez, Baskonia hitz zahar hori, geroago Kaskoinia bihurtu de-
nori,* iparraldetik hegoaldera bidali dute. Beren ustez be-
deren!*

Pago landatzea Larrunen

Azkaine herriak oihaneztatzeari* buruz sail* eder bat hasi
du. Larruneko mendi mazela* pago oihanez beztitu nahi baitu.

Oraingoan ba ditu hamabost hektarea alanbres hitxirik* eta
pagoz landaturik, «Basatrumil» deitu* lekuan.

Geroago beste zenbait leku berdin irauliko ditu, hitxiko
eta pagoz landatuko. Orotara, 65-70 bat hektarea.

Ipar Euskal Herrian, orotara, ehun mila hektarea larre eta
arrokadi* oihanezta litezke. Eginen balira, zer aberastasun bi-
harko herritarrentzat!

Artaldeak arriskutan

«Fédération Ovine» edo artzainen elkarteak bere grinak*
agerterazi ditu Euskal Herriko artaldeei buruz, aurten ardietan
azkarki* sartu den eritasun* batengatik: «agalaxia» deitzen dute
erdaraz, eta esnegaltze euskaraz.

Eritasun hau 1966.eko udan agertu zen lehen aldikotz,
Baigorri aldeko artalde batetan. Geroztik, artzainen elkarte
honek, departamenduko bulegoen* bitartez, tratamendu berri
batzuk balia erazi zituen.

ELAIS ALAI

YURRE

DANTZATOKI GOXOA Igandez ta jai egunez: 6 tatik 10.ra
Astegunez: 7. tatik 10 ra.

SOINU KOADROFONIKOA

KAFETEGI AMA LUR RESTAURANTA

Gero, 1972.a arte, hiru urte iragan dira kalmatan, eta
pentsa zitekeen eritasuna garaitua zela.

Baina, 1973.eko udan, berriz jalgi* zen, lehen baino azka-
rrago. Zenbait artaldetan, 100etarik 80 ardi ukituak* izan zi-
ren. Aurten oraino makur haundiagoak egin ditu.

Bilkura bat muntatua izan da, beraz, prefeturan, Pauen;
eta erabaki batzuk hartu dituzte, Gobernuaren laguntza erdie-
tsiz,* esnegaltze horren geldierazteko.

«Gaztelu Zahar» oihuka

«Gaztelu Zahar», Hendaiaiko taldeak, duela hogei bat urte
Pepito Alonsok altxatuz geroztik, arrakasta* ederra bildu du
eskualde honetan. Hori, traba guztiengatik,* eta, kantuaeren
amodio bakarrak suztaturik, euskal ohiturak bizierazi nahiz.

Orain, adinean* aurrera joanik, taldeak odol berria behar
luke. Horretarakotz, Paul Legaraldek dei bat egiten die gazteei.
Ez deia, oihua baizik, kasik hiltzera abiatua den baten oihua.
Zeren,* kantari berririk heltzen ez bazaio, «Gaztelu Zahar»rek
ez du luzaz irauterik ukanen.*

Penagarri litzateke, talde honek Hendaian egin* lana, ur-
tetik urtera gero eta hobea, horretan utzi behar balitz —ma-
leruski* usu* gertatzen den bezala— hamar bat kantariren
eskasean.

gipuzkoa

Bergarako Euskal Kultur Hamabostaldia

Kronika honetan, abenduaren 6tik 22ra Bergaran egin zen Euskal
Kultur Hamabostaldiaren berri zehatz-mehatz ematea luzeegi gerta-
tuko litzatekeenez gero, aipa ditzadan berri jakingarrienak bakarrik.

1. Liburu eta disko azokaren arrakasta.* Hamabostaldi osoan
barrena Seminarioko arkupean egin den azokan, zenbait liburu eta
disko, uste baino lehen saldu dira: hala «Lauaxeta» izeneko libu-
rua eta bertso bildumak.* Diskoei bagagozkie, «Urretxindorrek»
izan dira, gehien saldu direnak. Asko erosi du jendeak: 150.000
pezeta baino gehiago bildu da liburu eta disko salmentan bakarrik.
Duda ezina da, euskal arloan irakurleak etenik gabe gehituz doazela.
Asko pozten gaitu, poztu ere, Bergaratar askoren zaletasun berri
honek.

2. Baina Bergaratarrentzat hain berria ez dena, jaialdi zaletasuna
da. Han eratzen direnen oihartzuna* ezaguna dute antolatzaileek.
Bi jaialdi aipatuko ditut bakarrik, gehiago izan badira ere.

Bertsolari eta trikitilariena, abenduaren 7an. Herriko pilotalekuan
izan zen. Hara bildu ziren kantari: Lizaso, Agirre, Lazkano, Xalbador,
Mattin, Lazkao Txiki, Egileor eta Gorrotxategi bertsolariak, Joxe
Mari Iriondo gai jartzaile zutelarik. Tartean eta azkenean, Sakabi-
Egañazpi eta Laja-Irtubide soinu joleek beren aire alaiak eskaini
zizkieten entzule eta dantzazaleei. Jaialdiari eman zitzaion erantzuna
neurtzeko, aski* izanzen da esatea, pilotalekuko kantxa bera ere
jendez bete, eta kalean geratu behar izan zuenik ere gertatu zela.
Eta entzuleek ez zuten mixkinkerietan* ihardun, bertsolariok txalo-
zterakoan; izan ere, entzun genuen zenbait bertsok hori ainakoa*
merezi izan baitzuen.

Abenduaren 21ean, larunbat ilunabarrez, beste jaialdi bat mun-
tatu zen, eta berau kantariei eskainia hain zuzen ere.

Egitaraua* osatu zutenak, hauk* izan ziren: Xabier Lete, Lurdes
Iriondo, Benito Lertxundi, Gorka Knörr eta Patxi Zabaleta. Azken
hau, «Oskarbi» taldekoa, beronen izenean etorri zen, zorioneko gripe-
agatik besteek ez baitzuten etortzerik izan. Egun honetan ere pilota-
lekua berriz mukururaino* bete zen, eta, ia* bi ordu ta erditako

ekitaldiaren ondoren, Lertxundiren kanta gehiagoren eske zegoen jendea.

3. Beste gai batetara pasatuz, ezin dezakegu aipatzeke^o utz abenduaren 11n jazotako^o gertakari deitoragarria.^o «Irala» zinemagelan AMA LUR deitu^o filmea emateko zen. Hara ere jendea eurrez^o biidua zelarik, eta filmea emateko ondoren, norbaitek bonba bat jarri zuela jakin erazi zuten. Deia faltsua gertatu zen. Jendea, eztanda^o gerta zedin eman zèn epea kalean bete ondoren, barrura sartu zen berriro, eta filmea ikusi ahal izan zuen.

Gertakari honetaz, nik —eta, nik bezala, beren eritzia azaldu zidatenek— zera pentsatzen dugu: ba dagoela Bergaran, euskara eta euskal ekintzen aurka lan egin nahi lukeen zenbait kaskarin. Izan ere, norbaitezuek oraindik ez bide^o dute ikusten edo ez dute ikusi gura, egundaino —eta Hamabostaldiaren inguruan bereziki—, hanka sartze batetik bestera ibili direla, eta era horretan segitzeko itxura osoa dutela. Hamabostaldiaren arrakasta, diodanaren lekuko.^o

4. Jaialdien arrakasta horren^o sontua izan bazen ere, ezin daiteke gauza bera esan hitzaldienaz. Hiru ihardunaldi aipatuko ditut bakarrik.

Kazetaritzari buruzkoa. Ihardunaldi hau programan «mahai inguru» bezala agertzen zen, nik hemen hitzaldien artean aipatzen badut ere. Ez zen programaturiko egunean egiterik izan, hizlariak —X. Kintana, X. Mendiguren eta Amatiño— ezin izan baitziren heldu, bideetan ziren kontrolengatik. Izan ere, mahai inguru hau abenduaren 11rako zegoen programaturik. Horregatik geroagoko egun batean izan zen, eta ez zen entzule askorik bildu Maestri Eskolako aretora.^o

Bertsolaritzari buruzkoa. Julian Lekuonak eman zuen, eta hemen ere entzule askorik ez zegoen. Hala ere, oso interesgarria izan zen hitzaldia, ez alferrik Lekuonak inor guttik bezala meneratzen^o baitu gaia, eta hara joan zirenek ez zuten joatearen damurik izan. Hizlariak berretsolaritza alditan banatu zuen, eta aldi bakoitzeko bertsolari errepresentatzailea aztertu. Azkenik, egungo bertsolari eskolak ikertu zituen.

Erretratu erakusketa

Erretratu erakusketa

Zergatik ez zen jende gehiagorik izan, hitzaldi hau entzuten? Besteak beste —eta nire aburua^o besterik ez da—, propaganda eskasa izan zuelako. Bestalde, ezin daiteke ahantz, idorragoa^o dela hitzaldi bat, bertsolaritzaz bada ere, bertsoak entzutea baino. Ba zen antolaturik hirugarren hitzaldi bat ere, Unibertsitateaz hain zuzen; baina, berriz ere, gripea zela eta, ezin izan zen egin hau ere.

5. Abenduaren 8an, gipadekari,^o haurrei eskainitako eguna izan zen: «Haurren Eguna». Haiek aurrez prestatutako buruhaundiak kaleratu ziren goizean. Umeok ederki azaldu zuten, ba dutela irudimen fantastikorik, gauza apainak egiteko. Denetara, berrogeiren bat buruhaundi paseatu ziren herriko kaleetan zehar. Arratsaldean, Kixki, Mixki eta Kaxkamelon euskal pailazoek ttipi eta handiak poztu zituzten.

Azkenik aipa dezadan, Seminarioko sarreran Hamabostaldi osoan barrena muntatua egon zèn erretratu agerketaren arrakasta. Bizpahiru argazki salbu, beste guztiak mende honen hastapenetakoak

ziren. Hamaika Bergaratar helduk^o ikusi ahal izan zuen han bere gaztaroko aittonak eta amonak, eta garai hartako diligentzia trebea bera ere. Erakusketa hau «Argazki» erretatetxe ezagunak prestatu zuen. Une guztiez egon zen aretoa^o jendez beterik.

Amaitzeko, bihoazkie^o «Bergarako Urrats Berriak» taldekoei, antolatze lanagatik merezi dituzten txalo eta zorionak.

Euskararen Eguna Zumarragan

Abenduaren 8an, igandez, Euskararen Eguna ospatzen zelarik, La Salle ikastetxean aukera izan genuen, euskal kantariak, txistulariak, dantzariak eta abar ikus eta entzuteko. Baina ba da gertakari bat, Euskararen Egun horren barnean izana, eta agerpen zabalago bat merezi duena.

Zenbait aste lehenago, poz handiz ikusi ahal izan genituen, «Euskerazaleak-Erribide» elkartekoek herrian zehar jarritako kantel batzuk, hitzak euskaraz nola esan behar ziren adierazten katek: ez karnizeroa, arakiña baino, ez erreteroa, maisterra baizik, eta abar.

Euskararen Egunean, erribideko Joxe Agustin Orbegozo jaunak hitz batzuk esan zizkigun, adierazi nahiz, bere taldekoak zirela, eta ez beste inor, euskaldun eta euskaltzale garbiak. Berek euskaratutako «Kosmos 3» deritzan liburuaren aurkezpena egin zigan, aditza bai gipuzkeraz eta bai bizkaieraz zegoela esanez, eta jokaera hau hartu behar zela gaur egun Euskal Herrian, liburuak argitaratzerakoan.

Euskara batua ere aipatu zuen, haren kontra mintzatuz noski: laborategiko hizkuntza zela, ulergaitza, ez herriarena, ez herriarentzakoa, eta, gainera, haren kontra joan behar zela.

Hitz hau^o ongi ausnartu ondoren, zertxobait esan nahi genioke Joxe Agustin jaunari.

Gipuzkeraz eta bizkaierazko aditza erabiltzen duten liburuak argitaratu behar liratekeela dio jaun honek, horrela euskaldun guztiok elkar uler dezagun.

Gure ustez, problema ez da horren^o ximplea. Euskal Herriak bi probintzia besterik ez du ala^o? Edo eta lapurtarrek eta zuberotarrek ulertzen ote dute gipuzkera eta bizkaiera? Ez. Gure eritziz, ez da hori bide zuzena. Gainera, norbaitek frantses edo gaztelania ikasi nahi badu, ez zaio andaluziarzuntzuz irakatsiko, akademiak onhar-tu duen erara baizik; hizkuntza idatzia irakatsiko zaio, liburuetan erabiltzen dena, eta ez toki batetan zein bestetan mintzatzen den dialektua.

Beraz, garbi ikusten dugu, euskararen ere batasun bat behar dela. (Herriko gazte talde batek.)

Amatiñok landare berri bat

Ana Askargortak, Luis Alberto Aranberri («Amatiño») idazkide ezagunaren andre xarmagarriak,^o haur bat egin berri du Gabon jailetan, abenduaren 21ean hain zuzen. Oraingo hau mutiko bat izan da, eta Ibon izena jarri diote. Gure zorionik bihotzetikoenak guraso bioi.

Zaragueta hil da

1974. urteak Zaragueta ere eraman digu. 91 urterekin joan da. Oriotarra zen. Apeza. Eta filosofo sonatua.

Gizon honen produzioa ikaratzeko modukoa da. Hona: filosofiazko 80 liburu, soziologiako 27, pedagogiazko 20 eta erlijiozko 19.

Gazte, gazteegi gara gu honen lana ezagutzeko. Neoeskolastikoa zen, Mercier Kardinalarean eskolako. Lovainan atera zuen doktoregoa. Eskola horren errepresentatzaile hoberena omen zen. Eta, gainera, bere garaian asko berri omen zuen filosofia, batipat^o zientzia positiboak ateratako datuetan oinharritzen saiatuz.

Baina neoeskolastikaren bideak ez dira ezagunak gaur gehienentzat, nahiz eta harek ukituriko^o asko egon gure artean. Filosofia beste nonbaitetik joan da. Bide askotatik.

Zaragueta gure artean ezezaguna izan da. Ez dea^o harriztekoa? Nola esplikatu hori? Ez dakit. Beharbada, Madrilen bizi eta han eman duelako bere jakintza. Bestalde, ba dakigu, kazetari ere ba zela. Eta, gainera, kazetagarintzan, 1971.ean «Francisco Franco» saria eman zioten.

Zientziako aldizkari berria

Goi mailako aldizkari zientifikoa bat behar genuen euskaraz, eta ba dugu. «Elhuyar» du izena, eta Luis Bandres-en zuzendaritzapean argitaratzen da. Helbidea^o: Circulo de San Ignacio - San Marcial, 26 - San Sebastián. Oso mesedegarri iruditzen zaigu aldizkari hau, zeren^o Donibane Lohitzuneko Euskal Unibertsitatearen lana osatzen baitu, han hemenka lanean ari diren unibertsitari taldeei lotura bat emanez.

bizkaia

Txistulari txikien lehiaketa Santurtzen

Santurtze herrian haur txistularientzako lehiaketa biki^a bat izan da, abenduko lehen lau igandeetan, 1ean, 8an, 15ean eta 22an, herriko «Bihotz Gaztea» taldekoek eta Euskal Herriko Txistularien Elkarteak antolatua.

Bizkai guztiko 70 txistulari txiki inguru presentatu ziren, 14 urtetarik beherakoak. Lehenik, antolatzaileek ezarritako gai bat jo behar izan zuten, eta gero nork berak hautaturiko beste bat. Arrakasta^a handia izan du lehiaketa honek, eta txistulari gazte eta trebeak ezagutzeko aukera eman digu. Zorionak antolatzaileei eta Bizkaiko txistulari txikiei!

Esperientzia berri bat haurren hezkuntzan*

Abenduaren 21ean, hainbat ume eta guraso bildu ziren Bilboko Santutxu haurzunean Maristek duten ikastetxeko teatroan, Donostiako euskal teatro taldearen «Txano Gorrirxo» antzerkia ikusteko.

Donostiarrek, oso zentzu onez, umeei parte har ezazien, artistek berek, salara jaitzirik, umeak tauladara igan eraziz; eta horregatik, hainbeste aldiz ANAITASUNATik eskatu dugun artista eta entzuleen arteko harremanagatik, izugarritzko arrakasta lortu zuten.

Jaialdia osatzeko, Santutxuko ikastolako ikasleek ere ihardun zuten eskenarioan; eta, zerbait aipatzekotan, nuklear zentraleri buruzko mimo koadroa azpimarkatuko genuke, oso ongi asmatua eta aurkeztua izan baitzen. Umeei eskenarioan artista bezala jokatzeari, guztiz interesgarria iruditzen zaigu, haurren hezkuntza osatzeko eta aberasteko, jendearen aurrean presentatu beharrak erantzunkizun bat sortzen baitu haiengan eta esperientzia berri bat bizierazten.

Olentzaro Bilboko kaleetan

Abenduaren 24eko arratsean, Euskal Herriko hiri eta herrietan, Olentzaro ibili zaigu kalez kale, haurrez, gaztez eta adinetakoz^a inguraturik. Ohitura zahar hau zeharo^a birpiztu da euskal herrialde guztietan.

Deustuan, «Zubibarri» euskal kultur taldeari esker, Olentzaroren ibilaldia arratsaldeko lau ta erdietan hasi zen La Salletarren ikastetxetik; eta, hainbat kaleetan zehar ibili ondoren, gaueko bederatzietan San Pedro plazan su eman zioten, jendeak «Olentzaro joan zaigu» kantatzen zuen bitartean. Gero gazteriak mutil dantza bat egin zuten, eta etxeratu baino lehen «Agur, Jaunak» kantatu.

Euskal jantzien erakusketa Deustuan

Lan Kide Aurrezkiak^a (edo «Caja Laboral»ek) aintzina euskal jantzien erakusketa bat muntatu du, Deustuan duen aretoan.^a Donostiako «Argia» taldeak, Karmele Muxikak eta beste zernahi talde eta familiak eskaini

dituzte jantziak. Erakusketa bikaina eta oso ongi hornitua izan da; eta horregatik jendetza handia joan da ikustera.

Euskal kantariak burgesak ote?

Berandu xamar izan arren, jakingarri delakoan ematen dugu albiste hau.

Hazilaren^a 24ean, Gernikako pilotalekuan, euskal kantaldi bat izan zen. Hona hemen xehetasun batzuk:

Programaturiko sei kantarietarik hiru bakarrik aritu ziren (Lupe, Lurdes Iriondo eta Laboa), beste hirurak (Lete, Pantxoa eta Pello) debekatuak izan baitziren.

Entzuleak, mila eta ehun inguru. Gernikako pilotalekua leporaino betetzeko, horrenbeste behar, noski. Egin zèn (hobeto esan, debekaturik zegoèn) propagandarako, jendeak poliki erantzun zuen.

Lekuaren alokairua,^a 40.000 pezeta.

Aste batzuk lehenago, Bilboko «Mocedades» eldai kantari taldeak leku berean ihardun zuen. Orduko alokairua 10 % izan zen. Oraingoa, berriz, 72 %. Zer esan nahi du horrek? Bizitza, aste horietan, horrenbeste garestitu zen ala^a?

Jaialdia bukatu orduko, diru zorrak sortu ziren, aipatu^a alokairua dela eta. Horregatik, presentatzaileak jendeari esan zion, nahiz eta entzule ugari izan, zorrak sortu zirela, pilotalekuko arduradunek jaialdia amaitu orduko kobratu baitzuten alokairua. Jendea, zorren arrazoina jakin ondoren, maramarraka hasi zen (txistu batzuk ere entzun ziren). Ez zen guttiagorako ere. Baina entzuleek, lekutik irteeran, 20.000 pezeta borondatez eman zituzten, zorrak egindako zuloa betetzeko. Eta bete egin zen.

Gernikako jaialdia benefikoa izan zen. «Mocedades» taldearena, aldiz,^a ez. Pentsa ezazu: jaialdi normal bat izan balitz, kantariak eta antolatzaileak larru hutsik irtingo^a ziratekeen.

Euskal kantariak burgesak direla esan da inoiz. Baten bat oraino dudatan badago, komeni zaio jakitea, Gernikan behintzat gasolinatarako ere ez zutela eskatu.

Antolatzaileen izenean, mila esker Bizkaiko eta Gipuzkoako entzule guztioi, zuon erantzunagatik.

«Txistulari» aldizkariaren azken zenbakia

1956. urteaz geroztik, hiru hilabeteko agertzen da Euskal Herriko Txistularien Elkartearen aldizkari hau. Gaurko aldizkariaren artean zaharrenetariko bat dugu, sortu zeneko 1927. urtetik 1936. urterarte ere agertu baitzen. Euskaraz eta erdaraz dator, bi mila txistulariri eta mila laguntzaile abonaturi^a txistu partiturak, irakas lanak eta albisteak emanez.

Azken unada^a honetako aleak mehettoagoak dira, diruaren eskasiagatik hain zuzen. Hala ere, arduradunek eginahala egiten dute, gai interesgarriak labor eta argi eskaintzen. Atera berria da 79. zenbakia, hamasei horrialde hitzezko eta hogeita lau musikazko dituen. Artikulu guztiak hondakin gabekoak dira: «La dulzaina vasca», «Baztan» (Mariano Izetak), «Ikastolak eta folklorea» (Mikel Ugaldek), Arabako txistularien gutuna,^a geografi saila, umeentzako lehen txistu ikasgaiak emateko zenbait oharpen, etab. Batez ere, Euskal Herriko dultzainari buruz egindako lanak oso arrakasta handia izan du. Partiturak ere errazak dira, eta haietarik batzuk abonatu gazteentzat berriro argitaratuak.

Eskatzekotan: «Txistulari». Iturribide, 1-4. Bilbao-6.

Albistariak:

ARMENDARITZ
Bittor EGURROLA
Xabier GERENO

Leon HAIZAGER
Gexan LANTZIRI
Joanes LEKERIKA

Joan Mari MENDIZABAL
Luis Mari ORTUONDO
P. URIBARREN